

KONFERENCA DRUŽBENA ODGOVORNOST IN IZZIVI ČASA 2012

V Mariboru je od 8. do 10. marca 2012 potekala že sedma mednarodna konferenca "Družbena odgovornost in izzivi časa", ki jo je organiziral Institut za razvoj družbene odgovornosti v sodelovanju z Javnim zavodom Maribor 2012 – Evropska prestolnica kulture in drugimi organizacijami,¹ častni pokrovitelj pa je bil predsednik RS dr. Danilo Türk. Letošnja konferenčna tema je bila aktualno povezana z dogajanjem ob evropski prestolnici kulture: "Inoviranje kulture za več družbene odgovornosti – kot pot iz socio-kulturne krize".

Organizatorji želijo, da bi na konferenci naredili vsakoletni pregled stanja v zvezi z delovanjem in razvojem družbene odgovornosti, izpostavili za tisti čas najbolj aktualno temo, povezali teorijo s prakso in različne stroke ter domače in tuje znanstvenike med seboj.

Vsebinski sklopi letošnje konference so bili:

- sodobna znanost in kultura v luči družbene odgovornosti,
- socializacija kulture in družbena odgovornost,
- ekonomika in kultura družbene odgovornosti,
- razvoj posameznih, organizacijskih in družbenih kulturnih politik družbene odgovornosti,
- pravo in družbena odgovornost,
- kultura oz. umetnost v praksi v luči družbene odgovornosti,
- socialno podjetništvo kot družbeno odgovorna inovacija podjetništva.

KAKO RAZUMEMO DRUŽBENO ODGOVORNOST

Evropska Komisija je leta 2001 v dokumentu z naslovom "Zeleni dokument za promocijo Evropskih usmeritev za družbeno odgovornost podjetij" predstavila družbeno odgovornost kot "koncept, s pomočjo katerega podjetja na prostovoljni osnovi integrirajo družbene in okoljske zadeve v svoje poslovanje in v svoja razmerja z deležniki".² Strokovni svet Inštituta IRDO pa družbeno odgovornost pojmuje še širše, in sicer kot družbeno odgovornost posameznika, organizacij (podjetij, zavodov, izobraževalnih in raziskovalnih institucij, nevladnih in

vladnih organizacij), poklicnih skupin, naroda, države, zveze (Knez Riedl, Mulej, 2006).

Posameznik, kot tudi organizacija, ki deluje družbeno odgovorno, želi človeštvu povečati možnosti za dolgoročno preživetje, uspeh in blaginjo (materialno in duhovno), tako da deluje preko zahtev, ki jih postavljajo pravo in druge družbene norme in si pri svojem delovanju prizadeva za celovit pristop. Pomanjkanje družbene odgovornosti na nivoju posameznika ali družbe (družine, osebne socialne mreže, podjetja, skupnosti, države, rase in sveta globalno) vodi namreč v enostranskost, monopolizacijo in krizo (družbe, gospodarstva, okolja, vrednot, zaupanja itd.).

"Družbeno odgovornost lahko najsplošneje opredelimo kot obveznost človeštva, da uresničuje skupne cilje družbe." (Cooper, Vargas, 2004; Brandon, Lombardi, 2005)

Zavedanje, da je družbena odgovornost pomembna in da koristi trajnostnemu razvoju, je vedno večje. Raste zavest o tem, kako je treba zagotoviti zdrav ekosistem, družbeno pravičnost in dobro organizacijsko vodenje. Na dolgi rok so namreč vse aktivnosti organizacije odvisne od zdravja svetovnih ekosistemov.

SKLEPI 7. MEDNARODNE KONFERENCE IRDO

Vse sklepe, ki so jih udeleženci konference oblikovali po sekcijah, zaobjema ena misel, s katero se je ukvarjal tudi Erich Fromm: *Raje biti kot imeti*.

1. Kultura vpliva na to, kako rešujemo probleme, kako uporabljamo znanje in vire in kako vidimo rešitve.
2. Družbena odgovornost je netehnološki inovacijski proces družbe.
3. Etika soodvisnosti je osnova za celovit pristop k družbeni odgovornosti; pravica in pravičnost sta bistvo posameznikovega in družbenega življenja.
4. Kultura neposredno vpliva na razmišljanje ljudi, zato jo je treba krepiti v duhu družbene odgovornosti tudi v podjetjih.
5. Družbeno in socialno krizo, ki je posledica krize vrednot in zaupanja, se da ozdraviti z vzpostavitev

- pozitivne družbene klime.
6. Kodeksi etičnih načel pomagajo k več družbene odgovornosti tako v profitnih kot v neprofitnih organizacijah in vplivajo na kulturo organizacij in njihovo delovanje.
 7. Fevdalni kapitalizem moramo nadomestiti z nečim sodobnejšim. Družba se prebuja in spreminja svoja stališča in navade.
 8. Negovanje in spodbujanje empatije je lahko eden od najboljših možnih načinov, da dosežemo blaginjo za celotno človeštvo.
 9. Družbena odgovornost naj postane dodana vrednost medijev. Naj odgovorno poročajo in naj krepijo zavest o družbeno odgovornem ravnanju in naj ne bodo toliko pod vplivom politike in kapitala.
 10. Bolje je biti in ohraniti zdravo naravo, kot imeti preveč in umreti.

ISO STANDARD 26000:2010

Temelj za družbeno odgovorno ravnanje

Mednarodni standard ISO 26000, *Navodila za družbeno odgovornost*, ki so ga objavili novembra leta 2010, ni namenjen ali primeren za vrednotenje, kot na primer standarda ISO 9001:2008 ali ISO 14001:2004, ali za regulativno rabo. Vsebuje zgolj navodila (ne zahtev!), zato bi bilo kakršno koli certificiranje zloraba tega standarda in nikakršen dokaz o usklajenosti prakse s tem mednarodnim standardom.

Standard ISO 26000 je namenjen vsem organizacijam v privatnem in javnem sektorju, v razvitih državah in državah v razvoju kot tudi v ekonomijah v tranziciji. Pri njegovem nastanku so sodelovali strokovnjaki različnih skupin, zato standard spodbuja posnemanje dobre prakse za družbeno odgovorno ravnanje po vsem svetu.

Standard ISO 26000 nosi v sebi visoka pričakovanja in upanje njegovih ustvarjalcev in naslednjih generacij, ki so odvisne od tega, kako jim bomo predali naravne, družbene in ekonomske vire, ki smo jih podedovali ali ustvarili.

Pobuda za nastanek standarda ISO 26000

Organizacija ISO (International organization for standardization) razvija samo standarde, za katere se pokaže potreba. ISO je močna mreža, v kateri sodelujejo nacionalni uradi za standardizacijo (v letu 2010 jih je bilo vključenih 163) iz različno razvitih držav po vsem svetu, zato sprejeti standardi na koncu predstavljajo globalni sporazum o neki zadevi.

Prvič se je pojavila potreba, da bi se ISO lotil tega standarda, že leta 2001 (ISO/COPOLCO – Committee on

consumer policy. V letu 2003 so v delovni skupini, ki jo je ustanovil ISO's Technical management board (TMB), pregledali vse svetovne pobude v zvezi z družbeno odgovornostjo.

V letu 2004 je bila tej temi namenjena kar cela konferenca, po priporočilu s te konference pa je bilo ob koncu leta 2004 ustanovljena delovna skupina ISO/WG SR (Iso working group on social responsibility), ki naj bi razvila standard ISO 26000.

ISO 26000 je odgovor na ključno potrebo vseh ljudi po vsem svetu, da bi pozitivno vplivali na druge okrog sebe, glede na način, kako opravljajo svoje delo in živijo svoje življenje.

Kdo je razvil standard ISO 26000

Delovna skupina ISO/WG SR, ki je razvijala standard ISO 26000, je bila doslej med vsemi delovnimi skupinami za standarde ISO največja in najbolj raznolika zasnovana (sodelovali so strokovnjaki iz industrije, vlade, s področja dela, kupcev, nevladnih organizacij, storitev, podpore in raziskovanja idr.), upoštevano pa je bilo tudi načelo geografske zastopanosti in udeležbe po spolu.

V juliju 2010 je imela ta delovna skupina 450 aktivnih strokovnjakov in 210 opazovalcev iz 99 držav, članic ISO, in iz 42 zveznih organizacij (kot so OECD, WHO itd.). V tej delovni skupini Slovenija ni imela predstavnika (niti opazovalca), od držav bivše Jugoslavije pa sta tam imeli svoje predstavnike le Srbija in Hrvaška.

Navodila tega standarda so nastala na primerih najboljše prakse na javnem in zasebnem področju. Standard je konsistenten in komplementaren z drugimi ustreznimi deklaracijami in konvencijami ZN in njihovih članov, še posebej ILO (International Labour Organization), s katerim je ISO podpisal memorandum o razumevanju, da bi zagotovil konsistentnost s standardi ILO. Prav tako je ISO podpisal memorandum z UNGCO (United nations global compact office) in OECD (Organisation for economic cooperation), da bi zagotovil njihovo sodelovanje pri razvoju standarda ISO 26000.

Zakaj je standard ISO 26000 tako pomemben

Obstajajo sicer deklaracije, ki izpostavljajo podobna načela, kot je družbena odgovornost, prav tako obstaja veliko posamičnih programov in pobud v zvezi z družbeno odgovornostjo (pri čemer različni programi različno razumejo njen pomen). Izziv je bil, kako spraviti načela v prakso in kako družbeno odgovornost učinkovito in uspešno vpeljati v življenje.

Prvotne pobude so bile usmerjene na korporativno družbeno odgovornost, medtem ko ISO 26000 zagotavlja navodila ne samo za podjetja, ampak tudi za organizacije v javnem sektorju. Trajnostno poslovanje za organizacije pomeni, da ne zagotavljajo samo izdelkov in storitev, ki zadovoljujejo njihove stranke (uporabnike) in pri tem ne ogrožajo okolja, ampak tudi delovanje na družbeno odgovoren način. To zahtevajo tako njihove stranke, uporabniki, vlade, združenja in javnost. Istočasno so vodilni v organizacijah, ki razmišljajo naprej, spoznali, da uspeh lahko traja le, če je zgrajen na verodostojni poslovni praksi, ki preprečuje goljufivo računovodstvo in izkoriščanje delavcev.

ISO 26000 je izčistil globalno razumevanje, kaj je družbeno odgovornost in kaj morajo delati organizacije, da bodo delovale na družbeno odgovoren način.

Kako naj bi ISO 26000 pomagal organizacijam

Standard ISO 26000 naj bi pomagal vsem vrstam organizacij – ne glede na njihovo velikost, dejavnost ali lokacijo – delovati na družbeno odgovoren način s tem, da določa:

- koncepte, izraze in definicije v zvezi z družbeno odgovornostjo (širi mednarodni dogovor o tem, kaj pomeni družbeno odgovornost in katera so vprašanja v zvezi s tem, ki jih organizacije morajo rešiti),
- usmeritve in značilnosti družbene odgovornosti (prepoznavna obstoječe dobre prakse in širi informacije o njih po vsem svetu v korist celotne mednarodne skupnosti),
- načela in prakso, povezano z družbeno odgovornostjo,
- ključne probleme in vprašanja,
- vključevanje, izvedbo in promocijo družbeno odgovornega vedenja v organizaciji in skozi njeno politiko in prakso tudi v okolju vplivanja,
- prepoznavanje in vključevanje deležnikov,
- zahteve, zmožnosti in druge informacije, povezane z družbeno odgovornostjo.

Standard naj bi organizacijam pomagal pri ustvarjanju prispevka k trajnostnemu razvoju in jih opogumil, da presežejo pravne okvirje, saj je skladnost s pravom temeljna dolžnost katere koli organizacije in bistven del njene družbene odgovornosti. Širil naj bi splošno razumevanje družbene odgovornosti in naj bi dopolnil, ne nadomestil druge instrumente in pobude za družbeno odgovornost.

Svetuje se, da pri uporabi ISO 26000 vzame organizacija v obzir družbeno, okoljsko, pravno, politično raznolikost, kot tudi razlike v ekonomskih razmerah, obenem pa

ostane skladna z mednarodnimi normami ravnanja. ISO 26000 je torej močno orodje za družbeno odgovorno ravnanje, ki bo pomagalo organizacijam pri premiku od dobrega namena k dobremu delovanju.

Struktura standarda ISO 26000

Standard je vsebinsko tako zasnovan:

- predgovor,
- uvod,
- 1. del – definira obseg standarda in identificira določene omejitve in izjeme,
- 2. del – določa in zagotavlja definicije ključnih izrazov, ki so temeljnega pomena za razumevanje družbene odgovornosti,
- 3. del – razumevanje družbene odgovornosti,
- 4. del – načela družbene odgovornosti,
- 5. del – prepoznavanje družbene odgovornosti in vključevanje deležnikov,
- 6. del – navodila za ključne zadeve družbene odgovornosti,
- 7. del – navodila za družbeno odgovorno povezovanje v organizaciji,
- dodatek A – primeri prostovoljnih pobud in sredstev za družbeno odgovornost,
- dodatek B – okrajšave izrazov,
- bibliografija.

Navodila so pisana z namenom, da so jasna in razumljiva tudi nestrokovnjakom, obenem pa objektivna in uporabna (aplikativna) za vse vrste organizacij, vključujoč tudi velika, mala in srednja podjetja, javno upravo in državne organizacije.

V standardu ISO 26000 je definiranih *sedem* ključnih vprašanj v zvezi z družbeno odgovornostjo, ki jih je treba uresničevati s celostnim pristopom:

- organizacijsko vodenje – zagotavljati odgovornost in preglednost na vseh nivojih ter uporabljati vodenje, ki ustvarja takšno organizacijsko kulturo, da se lahko temeljne vrednosti družbene odgovornosti upoštevajo pri poslovnih odločitvah;
- človekove pravice – spoštljivo ravnati z vsakim posameznikom in se posebej potruditi za ljudi iz ranljivih skupin;
- delovne prakse – zagotoviti pravične, varne in zdrave delovne razmere za delavce in jih pritegniti v dvosmerne diskusije, da bi prepoznali delavske skrbi;
- okolje – prepoznati in izboljšati okoljske vplive delovanja, vključno z izkoriščanjem virov in ravnanjem z odpadki;
- poštene prakse delovanja – spoštovati pravo in

prakticirati poštenost in odgovornost v poslovanju z drugimi;

- vprašanja potrošnikov – zagotavljati zdrave in varne proizvode, ustrezne informacije in promovirati trajnostno porabo;
- udeležba v skupnosti in razvoj – biti dober sosed in biti vključen v izboljševanje razmer v lokalni in širši skupnosti.

Organizacije naj bi iz shematičnega prikaza standarda lažje razumele odnose med različnimi vsebinskimi sklopi standarda.

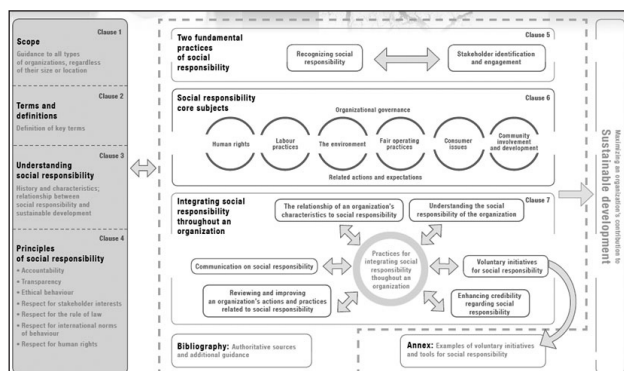

Tabela 1: Odnosi med vsebinskimi sklopi standarda

Kako naj organizacije uvedejo standard ISO 26000

Postopek uvedbe standarda ISO 26000 ima šest stopenj:

1. Ugotoviti dejansko stanje (trenutno sliko) lastnega družbeno odgovornega delovanja.
2. Evalvirati delovanje po sedmih ključnih vprašanjih družbene odgovornosti.
3. Sodelovati s partnerji in ugotoviti, kako lahko vsi bolje delujejo skupaj.
4. Načrtovati izboljšanje (preveriti, kateri viri so na voljo in v kolikšni meri je bil trud opažen).
5. Oblikovati javno poročilo (poročilo je že samo po sebi družbeno odgovorno dejanje) in ga ustrezno (npr. online) objaviti vsaki dve leti.
6. Ustvarjati si dobro ime in seznanjati javnost, da organizacija uresničuje standard ISO 26000 (na domači spletni strani, v brošurah, na posterjih, v poslovni korespondenci itd.).

Ko enkrat organizacija razume načela in so glavni subjekti in določene zadeve o družbeni odgovornosti prepoznane, mora organizacija poiskati načine, kako naj vključi družbeno odgovornost v svoje odločitve in dejavnosti, ob upoštevanju navodil iz standarda, to pomeni vključiti družbeno odgovornost v svojo politiko, organizacijsko kulturo, strategije in operacije; zgraditi notranjo kompetenco za družbeno odgovornost,

lotiti se notranje in zunanje komunikacije o družbeni odgovornosti; redno preverjati te akcije in prakso, povezano z družbeno odgovornostjo.

Kakšne so koristi ob uvedbi standarda ISO 26000

Sprejetje in resnično družbeno odgovorno delovanje organizacije lahko med drugim vpliva tudi na:

- konkurenčno prednost,
- ugled,
- sposobnost pritegniti in obdržati zaposlene, člane, uporabnike,
- ohranjanje morale, dolžnosti (obveznosti) in produktivnost zaposlenih,
- stališče investitorjev, lastnikov, donatorjev, sponzorjev in finančne skupnosti,
- odnose z drugimi (organizacijami, vladami, mediji, ponudniki, ocenjevalci, strankami) in okoljem, v katerem deluje.

Uspešnost standarda ISO 26000 v praksi je v tesni povezavi s prizadevanji celotnega tima organizacije, ne samo posameznikov.

NAGRADA HORUS

Inštitut za razvoj družbene odgovornosti podeljuje slovensko nagrado za družbeno odgovornost, imenovano Horus. Podeljuje jo v različnih kategorijah – podjetjem, zavodom in medijem pa tudi posameznikom, in pri tem vključuje tudi Slovence v zamejstvu in po svetu. Vse aktivnosti in projekti, ki jih ocenjuje komisija, morajo biti usmerjeni v dolgoročno dobrobit zaposlenih, okolja in skupnosti.

Objava razpisa za nagrado Horus za leto 2012 je napovedana v mesecu maju.

Spletne povezave

- Inštitut za razvoj družbene odgovornosti: www.irdo.si.
- Organizacija ISO: www.iso.org.
- Standard ISO 26000: <http://www.iso.org/sr>.
- Slovenska nagrada za družbeno odgovornost Horus: www.horus.si.
- Priročnik za mala in srednja podjetja, ki se želijo ravnati po standardu ISO: <http://www.ecologia.org/isosr/ISO26000Handbook.pdf> (maj 2011).

Opombi

- 1 Pri konferenci so sodelovali: Mednarodna akademija za sistemske in kibernetične znanosti z Dunaja (IASCYS), Javna agencija RS za raziskovalno dejavnost (ARRS), Javna agencija za knjigo RS, Zavod RS za varstvo narave, Mestna občina Maribor, Štajerska gospodarska zbornica, Ameriška gospodarska zbornica v Sloveniji, Narodni dom Maribor, Slovensko društvo za odnose z javnostmi in Londonska šola za odnose z javnostmi.
- 2 Commission of the European Communities (2001): Green Paper on Promoting a European Framework for Corporate Social Responsibility, COM (2001) 366 final, Brussels.

Renata Zadravec Pešec